

این کتاب با حمایت
معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
به چاپ رسیده است

حیدر، اسد، ۱۹۱۱-۱۹۸۰ م. امام صادق (علیه السلام) و مذاهب اهل سنت / اسد حیدر؛ مترجم محمد حسین سرانجام. - قم: انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب، ۱۳۹۰.
۵۲۰ ص - (دانشگاه ادیان و مذاهب: ۸۲)

ISBN: 978-964-8090-90-1
ISBN: 978-964-8090-82-6
ISBN: 978-964-8090-83-3
ISBN: 978-964-8090-84-0
ISBN: 978-964-8090-85-7
ISBN: 978-964-8090-86-4
ISBN: 978-964-8090-87-1
ISBN: 978-964-8090-88-8
ISBN: 978-964-8090-89-5

شابک دوره
جلد اول
جلد دوم
جلد سوم
جلد چهارم
جلد پنجم
جلد ششم
جلد هفتم
جلد هشتم

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیفا.

هر جلد مترجم متفاوت دارد.

نمایه.

۱. جعفر بن محمد (علیه السلام)، امام ششم، ۸۳-۱۱۴۸ ق. - سرگذشت نامه، ۲. شیعه امامیه - دفاعیه و ردیه ها، ۳. اهل سنت - دفاعیه و ردیه ها، الف. سرانجام، محمد حسین، مترجم، ب. دانشگاه ادیان و مذاهب، ج. عنوان.

۲۹۷/۹۵۵۲

BP ۴۵ / ح ۹ الف ۸۰۴۱

۱۳۹۰

۲۳۶۳۱۳۸.

کتابخانه ملی ایران

اسم خیل

با مقدمه علامه سید جعفر مرتضی عاملی

ترجمه محمد حسین سرانجام

کاری از حلقه ترجمه مرآت

انتشارات
دانشگاه ادیان و مذاهب

۸۴

امام صادق (علیه السلام) و مذاهب اهل سنت (جلد اول)

- مؤلف: اسد حیدر
- مترجم: محمدحسین سرانجام
- سرپرستار: احمد شهدادی
- ناشر: انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب
- نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۰
- چاپ: نگارش
- شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
- قیمت دوره ۸ جلدی: ۶۰۰۰۰ تومان
- شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۰۹۰-۸۲-۶
- حق چاپ و نشر محفوظ است.

• مراکز پخش:

تهران، خ حافظ، نرسیده به چهارراه کالج، نبش کوچه بامشاد، شماره ۴۰۹،
پکتا (پخش کتب اسلامی و انسانی) تلفن: ۵ - ۸۸۹۴۰۳۰۳ (۰۲۱)
قم، پردیسان، روبه روی مسجد امام صادق (ع)، دانشگاه ادیان و مذاهب.
تلفن: ۱۳ - ۲۸۰۲۶۱۰ (۰۲۵۱)، نمابر: ۲۸۰۳۱۷۱ (۰۲۵۱)

www.urdu.ac.ir press@urdu.ac.ir www.adyan-eshop.ir

فهرست مطالب

۱۵۰		مقدمه علامه سید جعفر مرتضی عاملی
۱۷۰		پیش گفتار خَلقه ترجمه مرآت
۲۰۰		واکاوی حقیقت به انگیزه تقریب
۲۱۰		نقشه
۲۲۰		اصول استنباط
۲۳۰		کتاب حدیث
۲۴۰		رجال
۲۴۰		تحلیل های تاریخی
۲۴۰		درباره ترجمه
۲۵۰		مقدمه چاپ اول
۲۷۰		مقدمه چاپ دوم
۲۹۰		مقدمه چاپ سوم
۳۱۰		کتاب امام صادق علیه السلام و مذاهب اهل سنت
۳۹۰		امام صادق علیه السلام میان دو دوران حکومت امویان و حکومت عباسیان
۴۱۰		دوران اموی
۴۱۰		بنی امیه در زمان عثمان
۴۲۰		علی علیه السلام و بیعت معاویه یا طلحه و زبیر
۴۶۰		خون خواهی معاویه برای عثمان
۴۷۰		موضع عایشه و عمر و بنی عاص
۴۹۰		موضع معاویه در برابر عثمان
۵۳۰		عایشه و عثمان

۵۵	معاویه و خلافت
۵۸	بیعت با یزید
۶۰	انتقال قدرت از خاندان ابوسفیان به فرزندان حکم
۶۲	تولد امام صادق علیه السلام
۶۳	بالتدگی امام صادق علیه السلام
۶۴	دوران امام صادق علیه السلام
۶۶	دوران ارجمند
۶۷	دوران حکومت عباسی
۶۸	سفاح
۶۹	منصور
۷۰	رفتار منصور
۷۲	منصور و بنی الحسن
۷۳	امام صادق علیه السلام و مشکلات دو دوران
۷۴	اتهام‌های منصور به امام صادق علیه السلام
۸۱	شخصیت امام صادق علیه السلام در آینه گفته‌ها
۸۳	شخصیت امام صادق علیه السلام
۸۶	گفتار علما پیرامون امام صادق علیه السلام
۱۰۱	امام صادق علیه السلام مدرسه، شاگردان، راویان حدیث
۱۰۳	مدرسه امام صادق علیه السلام
۱۰۷	راویان حدیث و شاگردان امام صادق علیه السلام
۱۱۲	ابان بن تغلب
۱۱۴	ابان بن عثمان
۱۱۵	بکیر بن اعین شیبانی
۱۱۵	جمیل بن دراج
۱۱۵	حماد بن عثمان

۱۱۵		حارث بن مغیره نصری
۱۱۶		هشام بن حکم
۱۱۸		معلی بن خنیس
۱۱۹		همراه با بخاری
۱۱۹		شهرت بخاری
۱۳۰		آیه تطهیر
۱۳۰		درباره علی، فاطمه، حسن و حسین علیهم السلام
۱۴۰		حدیث غدیر
۱۴۰		راویان حدیث غدیر از میان صحابه
۱۴۲		خطبه پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله در روز غدیر
۱۴۴		توجه شیعیان به عید غدیر
۱۴۷		حدیث ثقلین
۱۵۹		امام صادق علیه السلام و حاکمان عصر
۱۶۱		تمهید
۱۶۵		موضع امام صادق علیه السلام در برابر ستمگران
۱۶۸		خلفای زمان
۱۶۹		عبدالملک بن مروان
۱۷۱		استانداری حجاج
۱۷۵		ولید بن عبدالملک
۱۷۶		شهادت سعید بن جبیر
۱۷۸		سلیمان بن عبدالملک
۱۸۲		عمر بن عبدالعزیز
۱۸۲		روش جمع آوری خراج
۱۸۵		اشتباه‌های تاریخی
۱۸۶		یزید بن عبدالملک
۱۸۸		هشام بن عبدالملک

۱۹۰	هشام وزید بن علی
۱۹۲	زید و شهادت او
۱۹۴	ولید بن یزید
۱۹۷	شهادت یحیی بن زید
۱۹۸	یزید ناقص
۱۹۹	ابراهیم بن ولید
۱۹۹	مروان بن محمد
۲۰۰	حاکمان مدینه در دوران اموی
۲۰۱	هشام بن اسماعیل
۲۰۲	عمر بن عبدالعزیز
۲۰۴	عثمان بن حیان
۲۰۵	ابوبکر بن محمد
۲۰۵	عبدالرحمان بن ضحاک
۲۰۶	عبد الواحد نضری
۲۰۶	ابراهیم بن هشام
۲۰۷	خالد بن عبدالملک
۲۰۷	محمد بن هشام
۲۰۸	یوسف ثقفی
۲۰۸	حاکمان مدینه در دوران خلافت عباسی

۲۲۱	شکل گیری، آوازه و رواج مذاهب چهارگانه
۲۲۳	شکل گیری مذاهب
۲۲۵	مدینه و نهضت علمی
۲۲۷	اهل حدیث و اهل قیاس
۲۲۹	شکوفایی مذاهب
۲۳۰	سفیان ثوری
۲۳۱	سفیان بن عینه

۲۳۲	حسن بصری
۲۳۳	اوزاعی
۲۳۴	ابن جریر طبری
۲۳۴	داود بن علی ظاهری
۲۳۶	لیث بن سعد
۲۳۷	عمر بن عبدالعزیز
۲۳۷	اعمش
۲۳۸	شعبی
۲۴۰	مذهب حنفی
۲۴۴	مذهب مالکی
۲۵۱	مذهب شافعی
۲۵۲	مذهب حنبلی
۲۵۳	حکومت و گسترش مذاهب
۲۵۹	چکیده سخن
۲۶۳	نظریاتی پیرامون اجتهاد و تقلید
۲۷۱	پیرامون تقلید
۲۷۴	اجتهاد
۲۷۵	تقلید
۲۷۷	روند درگیری میان مذاهب
۲۷۹	سخنانی پیرامون درگیری میان مذاهب
۲۸۳	تعصب میان مذاهب
۲۸۷	تغییر مذهب
۲۸۹	تعصب راجع به پیشوایان مذاهب
۲۹۴	رویدادهای تعصب آمیز میان مذاهب
۲۹۸	آزمونی جانکاه: بحث آفرینش قرآن
۳۰۱	اختلاف میان اهل سنت و شیعیان

۳۰۸	گسترش مذاهب چهارگانه در چهارگوشهٔ عالم
۳۱۰	مذاهب چهارگانه در زمان ما
۳۱۳	مدرسه‌های مذاهب چهارگانه
۳۱۳	مدرسه‌های مذاهب چهارگانه در سرزمین‌های اسلامی

۳۱۷	مذهب جعفری، شکل‌گیری و گسترش آن
۳۱۹	مذهب اهل بیت علیهم السلام
۳۲۰	دشمنی با اهل بیت علیهم السلام
۳۲۱	عداوت معاویه
۳۲۶	ریشهٔ رشد تشیع
۳۲۷	اشتباهات تاریخی ابن خلدون
۳۳۰	مذهب جعفری و دولت عباسی
۳۳۲	مبارزهٔ منصور و هارون رشید با اهل بیت علیهم السلام
۳۳۵	غلبهٔ مذهب جعفری
۳۳۶	مبارزهٔ قدرتمند در دوران متوکل
۳۳۸	شیعیان و یاری اهل بیت علیهم السلام
۳۴۰	احادیث پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله دربارهٔ اهل بیت علیهم السلام
۳۴۹	غالیان
۳۴۹	موضع اهل بیت علیهم السلام در برابر غالیان
۳۵۴	عبدالله بن سبأ
۳۵۹	گسترش مذهب جعفری
۳۵۹	گسترش در سرزمین‌های اسلامی

۳۶۹	تسویه حساب
۳۷۱	علل و عوامل اختلاف و تفرقه
۳۷۳	اتهام شیعه‌گری
۳۷۵	قربانیان آغازین

۳۸۰	احادیث پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله درباره دوستی علی علیه السلام و پیروان او
۳۸۳	تحریف احادیث
۳۸۶	قضاوت‌های ظالمانه
۳۹۲	احادیث نبوی و جعل و تحریف
۳۹۲	حرکت جعل حدیث
۳۹۵	حکومت و جعل حدیث
۳۹۸	قصه پردازان و تأثیرشان در جامعه
۴۰۱	رویکردانی مردم از مذاهب
۴۰۲	از دواج موقت و تشریع آن
۴۰۴	یکی شمردن طلاق سه گانه
۴۰۷	مسح بر پاها
۴۰۹	«حَتَّى عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ» در اذان
۴۱۳	امام ابوحنیفه
۴۱۵	مقدمه
۴۱۶	امام ابوحنیفه
۴۱۷	روایت استاد عقیقی
۴۲۱	مژده به ظهور ابوحنیفه
۴۲۲	حدیث چراغ و احیای دین
۴۲۶	حدیث «فریادرس هر گرفتار»
۴۲۷	ابوالبختری
۴۲۸	فتوای ابوالبختری
۴۳۰	میان جزر و مد
۴۳۳	ابوحنیفه و استماع حدیث از صحابه
۴۳۷	ابوحنیفه و حدیث
۴۴۰	ابوحنیفه در میان یاران و دشمنان
۴۴۶	شکوفایی و درخشش ابوحنیفه

۴۴۸	موالی و اوضاع زمان
۴۵۱	جهت گیری علمی ابوحنیفه
۴۵۲	فقه و شاگردان ابوحنیفه
۴۵۳	ابویوسف
۴۵۴	محمد بن حسن شیبانی
۴۵۴	حسن بن زیاد
۴۵۴	زفر بن هذیل
۴۵۸	علمای حنفی و گسترش مذهب
۴۶۲	مناظره ابوحنیفه و امام صادق علیه السلام
۴۶۴	مناظره درباره قیاس
۴۶۶	روایات ابوحنیفه از امام صادق علیه السلام و گرایش او به اهل بیت علیهم السلام
۴۶۸	قتل ابوحنیفه
۴۷۳	استادان شیعه ابوحنیفه
۴۷۴	گزیده بحث
۴۸۵	نمایه ها
۴۸۵	نمایه آیات
۴۸۷	نمایه اعلام
۵۱۳	نمایه کتاب ها

مقدمه علامه سید جعفر مرتضی عاملی

بسم الله الرحمن الرحيم

والحمد لله والصلاة والسلام على محمد وآله الطاهرين

حق تعالی اکسیر هستی است. به هستی او آسمانها و زمین برپاست؛ و خوشبختی و رستگاری و راستی با او به جاست.

دانش، اندیشه، تدبیر و تفکر راه و راهنمای رسیدن به حق است. حق با عقل باقی است؛ قوامش به تدبیر است و به تفکر زنده. هر دعوت یا برنامه‌ای که دانش و عقل را ارزش ندهد و برای اندیشه، نقش و جایگاهی درخور در نظر نگیرد و به راهنمایی عقل کردن نهد دعوتی گمراه‌کننده و کژراهه‌ای به نیستی است.

اما کینه‌توزترین دشمن حق در مرتبه نخست گمراهی و حماقت و در رتبه دوم گردنکشان و ستم‌پیشگان‌اند. اینان حق را از آن‌رو دشمن نخستشان می‌پندارند که مانع طغیانشان است و گردنکشان را به نبرد می‌خواند. پس جو گزینش راه باطل و پیروی از اهل گمراهی چاره‌ای ندارند. این سان نشست و برخاست طاغوتیان بر محور کژی و گمراهی است.

از مهم‌ترین شیوه‌های ستیز ستمکاران با حق اجیر کردن عالمان ناپاک است؛ تا شبهات را پراکنده سازند و جامعه را از نادانی آکنده. بدین سان آفتاب حقیقت در پس ابرهای تیره گمراهی پنهان و حق در غبار شب‌ها پوشیده می‌ماند.

ستمکاران به این بسنده نمی‌کنند و به تیغ کین و خنجر بیدادشان عرصه را بر اهل حق و رهپویان حقیقت تنگ و دشوار می‌سازند تا کسی فکر کرنش در برابر حق را در سر نپرورد. از دیگر سو کمر به تباهی مردمان بسته، شهوات و غرایز پست حیوانی را

جایگزین اخلاق و آداب انسانی می‌کنند. مردمی که غرق زشتکاری، ددمنشی و تعصب‌های جاهلانه باشند با حق میانه‌ای ندارند.

علمای اسلام همواره با زیاده‌خواهی ستمکاران به مقابله برخاسته‌اند. در ترویج فضایل اخلاقی و اصول انسانی کوشیده‌اند و با نیرومند ساختن اراده آدمی او را برای مبارزه با تجاوزگری‌ها آماده کرده‌اند. در این میان، علمای شیعه و شاگردان مکتب ائمه اطهار (علیهم‌السلام) بیشترین مجاهدت‌ها را برای رهانیدن مردم از سرگردانی شبهات و بند گمراهی‌ها از خود نشان داده‌اند. ایشان همیشه با دلایل استوار و براهین روشن به استقبال شبهات رفته‌اند.

از زمره این دانشمندان، علامه جلیل‌القدر جناب شیخ اسد حیدر است که تلاشی ارجمند در پاسخ به شبهه پراکنی ابن خلدون نمود. کسی که به قصد فروکاستن از شان و جایگاه رفیع اهل بیت عصمت و طهارت صلوات‌الله‌علیهم گفته بود: «اهل بیت مذاهبی نادر را در دین بدعت نهادند و فقهی آوردند که تنها ویژه ایشان بود و پیروی نداشت.»

علامه فرزانه ما این پندار باطل را با استدلال‌های محکم و روشن به خوبی رد کرد و حاصل این تلاش عالمانه و پرثمر کتابی شد که به نام «الامام الصادق و المذاهب الاربعة» مشهور اهل معرفت است.

گروهی از مترجمان و اهل قلم که از برادران فاضل و به تلاش خستگی‌ناپذیر و دقت نظر معروف‌اند بر آن شدند که این کتاب را به خوانندگان فارسی زبان بشناسانند و این اثر ارزشمند را به این زبان زنده ترجمه کنند.

از پروردگار متعال خواهانم که خود اجر تلاش این عزیزان را به خیر و برکت مرحمت فرماید و این مجاهدت را به روز جزا در ترازوی اعمال نیک ایشان قرار دهد. روزی که مال و دارایی و فرزندان به کار آدمی نمی‌آید و تنها آن کس که با دلی پاک نزد خدایش آید رستگار است.

والحمد لله والصلاة والسلام على عباده الذين اصطفى محمد وآله الطاهرين.